

Učna ura borznega vlagatelja začetnika

Sandi Kodrič

V januarju smo doživeli pretrese tako na svetovnih trgih kot na ljubljanski borzi vrednostnih papirjev. V svetu so imeli največji vpliv ameriška slaba nepremičninska posojila in poslabševanje makroekonomskih kazalcev, pri nas pa negotovost glede nadaljnjega umikanja države iz gospodarstva in napihnjeni tečaji najpomembnejših delnic. Padec vrednosti delnice za deset odstotkov v enem samem dnevu je za marsikaterega 'svežega' vlagatelja šokanten, a vendar ti niso redki v časih panike na trgu. V tem članku se bomo posvetili predvsem takim neizkušenim vlagateljem in napakam, ki jih pri investiranju zagrešijo zaradi neznanja, pretirane samozavesti in paničnih reakcij.

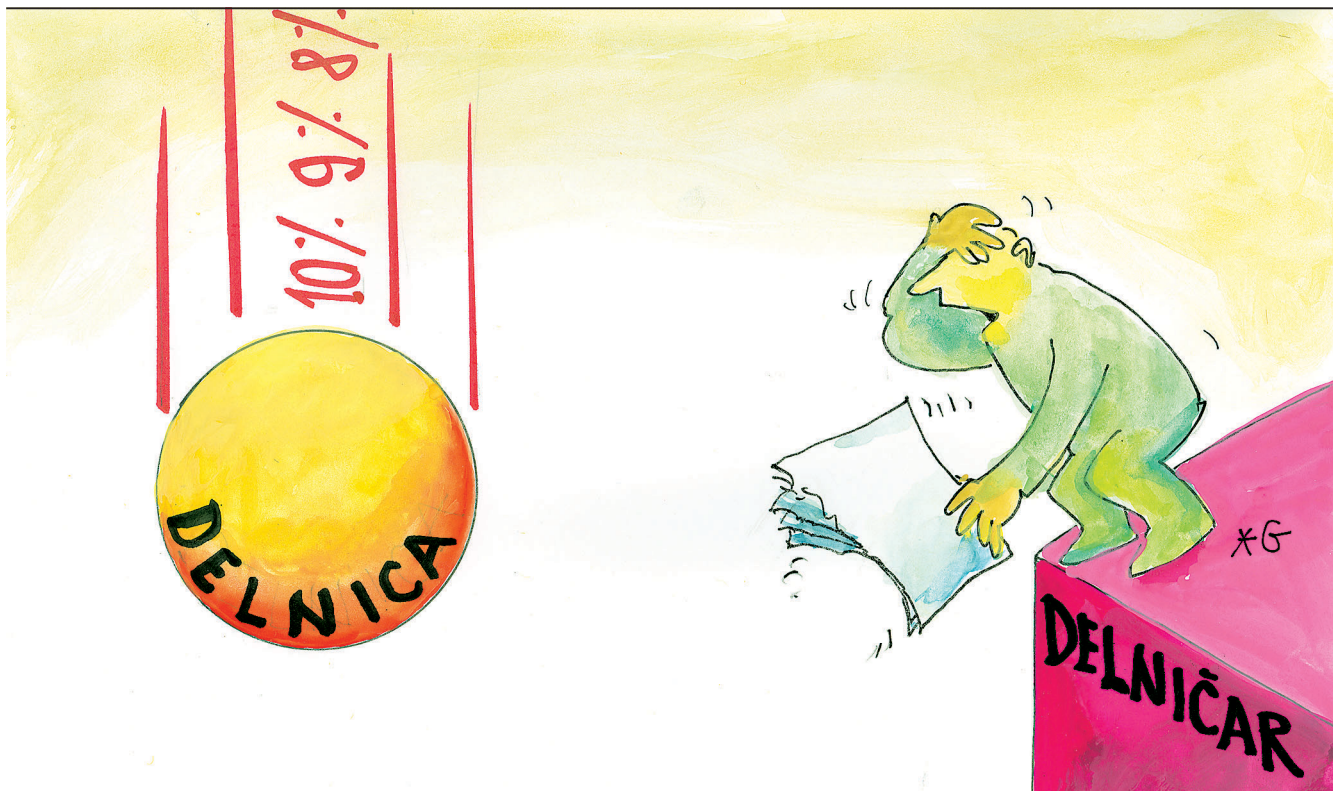
Začnimo na nasprotnem koncu. Kakšni so ponavadi uspešni izkušeni vlagatelji? Tak vlagatelj ima dovolj znanja, da lahko na podlagi podatkov sam oceni, koliko je posamezna delnica »resnično« vredna in ali je pri trenutni ceni predraga ali pre poceni. Ne zanaša se niti na borzne analitike niti na mnenja drugih investorjev, še manj na nasvete

znancev ali prijateljev. Zaveda se, da tudi sam ni nezmotljiv, zmore se sprijazniti z lastno napako in naložbo v takem primeru brezčutno prodati, četudi z izgubo. Upošteva, da je trg marsikdaj brez upravičenega razloga pretirano evforičen ali pretirano paničen. Uspešen vlagatelj mora biti potrpežljiv, a kljub temu mora vedeti, da se

lahko nasprotovanje prevladujočemu razpoloženju na trgu zanj slabo konča. Uporablja tisti način investiranja, ki ustreza njegovemu odnosu do tveganja, razpoložljivemu znanju, času in volji.

Vrnimo se k našemu neizkušenemu vlagatelju, ki ponavadi nima omenjenih vrtilin. Po internetu že dolgo kroži spodnja slika, ki

lepo prikazuje občutke tipičnega vlagatelja začetnika v enem borznem ciklu, kot ga doživlja neka delnica na trgu. Z njo si bomo pomagali v nadaljevanju tega članka. Ta slika je povzeta s spletne Finančne točke, besedilo je prevedel Črt Jakhel.

Modra črta prikazuje gibanje borznega tečaja delnice, z rdečimi številkami od 1 do 19 pa so označeni posamezni časovni mejniki v tem obdobju. Pojdimo od začetka. V točki 1 delnica zbudi zanimanje našega vlagatelja. Morda mu jo je kdo priporočil ali je zasledil pisanje o njej v časopisu. Začne jo spremljati in v točki 2 se mu utrjuje prepričanje, da je zadeva perspektivna ter razmišlja o nakupu. Ker želi kupiti »ugodno«, malo odlaša, a v točki 3, ko delnica raste še naprej, nakup končno opravi. V točki 4 je zadovoljen sam s sabo, da se je pametno odločil.

Po prvem manjšem padcu v točki 5 ga začne mikati dokupovanje pod vplivom pojasnila nekega borznika na TV, da so taki pa-

dci pravzaprav sezonska razprodaja oziroma priložnost za nakupe s popustom. V točki 6 dejansko kupi še dvakrat toliko, kot je imel doslej. Borzni posrednik ga je poučil, da si bo na tak način znižal povprečno nakupno ceno. Zaskrbljenost se začne v točki 7 in prerašča v jezo, ki se ji v točki 8 pridruži nejevera – ali je tak padec sploh mogoč. Malo se pomiri, potem ko je nekje prebral, da dolgoročni vlagatelj menda vedno zasluži, saj je treba samo trdno vztrajati, pa se bo vse uredilo, tako kot je prav (9). A kmalu mu pogled na stanje na računu odvzame vso voljo. Zdaj ga zanima samo še, kdo je kriv za njegovo nesrečo (10). Prvi kandidat je njegov borzni posrednik, ki ga ni posvaril, da je ta delnica zanič, pa tudi vlada bi morala s predpisi zagotoviti, da se take krivice ne bi dogajale. Povsem pretresen v točki 11 delnice resignirano proda in sam pri sebi sklene, da to ni zanj, ker ima tako neverjetno smolo.

Ko delnica še naprej pada (12), mu je to nekoliko v uteho, saj kljub vsemu ne more

nehati spremljati dogajanja. Po malenkostnem odboju delnice (13) ostane prepričan, da je naredil prav, ko je prodal. In res, spet gre nazaj dol (14). Potem pa cena kar hitro zraste (15) in naš vlagatelj ne ve, kaj bi si mislil ob tem. V točki 16 domneva, da nekdo umetno naphuje tečaj, da bi se delnice znebil po višji ceni. Še malo kasneje je celo privoščljiv do tistih naivnežev, ki so pripravljene kupovati tako ničvredno delnico po tako visoki ceni (17). A v točki 18 se premisli in ugotovi, da imajo kupci prav. Zadeva vendarle ni tako zanič, kar pa je on itak vedel že prav na začetku. Ko cena zraste že skoraj na nivo, pri katerem je kupal prejšnjikrat, pogumno ponovno opravi nakup (19).

Spodnji grafikon prikazuje dejansko gibanje glavnega ameriškega delniškega indeksa S&P 500 v zadnjih desetih letih. Kdo ve, koliko sto tisočev svežih vlagateljev je v tem desetletju na lastni koži na tem trgu izkusilo lekcije iz zgornje zgodbe. Opazimo lahko, da je nekdo, ki je kupal na vrhu, v letu 2000, potreboval kar sedem let, do leta 2007, da je prišel nazaj »na ničlo«.

Kaj reči za konec? Nauki marsikomu ne bodo pomagali, kajti pogosto zaležeta edino lastna izkušnja in izguba v lastni denarnici. Kadar dobivamo, se nam to zdi plod našega znanja in pametnih odločitev, kadar izgublamo, so krivi smola in napačni nasveti, ki so nam jih dali. Preden začnemo investirati, moramo spoznati sami sebe in vedeti, v kaj se spuščamo. Če pa ugotovimo, da smo se precenjevali, se je bolje odzvati prej kot pozneje, kajti Američani pravijo: »If you're going to panic, panic early.«

